

Slovenci, Slovenke: Usi v nedeljo 26. oktobra na mladinsko prireditev
ki bo v Armenski dvorani, ulica Acevedo 1353.

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO

TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551

Dirección y Administración: GRAL.
CESAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 -
Bs. Aires.

Periódico de la Colectividad Yugoslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

NAROCNINA: Za Ameriko in za celo
leto \$ arg. 6.—; za pol leta 3.50.
Za druge dežele 2,50 USA-Dolarjev.

AÑO (Leto) XII. BUENOS AIRES, 24 DE OCTUBRE (OKTOBRA) DE 1941

Núm. (Štev.) 38

POSAMEZEN IZVOD: 10 ctvs.

Na delo za našo Primorsko!

V vseh večjih prevratih in predvsem pri vseh socialnih bojih so se borile delavske množice v prvih vrstah ter so nemalokrat z občudovanja vredno disciplino dosegle odločilne zmage. Te borbe sicer niso bile vedno v korist preprostemu ljudstvu, ki se je včasih zapeljano borilo za koristi tega ali onega stanu ali tudi samo za ugled kakšne osebe. V večini takšnih slučajev pa je delavstvo navadno kmalu spoznalo svojo zmotno ter je hitelo popravljati napravljeno pogreško.

Tudi v sedanji vojni je del preprostega delavstva nasedel vabam novodobnega "Mesije" ter njegovega šarlatanskega "evangelija", podpiranega od najbolj zloglasne policije in krvnikov, kar jih je kdaj poznal svet. Del omamljenega ljudstva se je navduševal za "novi red" in njegove srednjeveške "svoboščine", združene z najhujšo inkvizicijo, kar jih pozna zgodovina, in z morenjem ter pustošenjem, katerega bi se sramovali Atila, Džingiskan, Timurk in podobni barbari srednjeveški vojskovodje.

Toda vsi se niso vdajali opojnim frazam. Večina se je takoj od početka zavedala, da tu ne gre za "življenski prostor" kakšne države, ampak, da je nacistična vojna roparska vojna, s katero hočejo Nemci zaslužiti narode, predvsem slovanske.

Treznjeji ljudje niso pozabili na razna prejšnja "junaška" dejanja novodobnih "osrečevalcev", ki se niso sramovali pobiti stotine svojih zvestih privrženecv — kaj šele nasprotnikov! — in zato niso verjeli hinavskimi besedam, s katerimi so totalitarci zaslepljali in tudi zasleplili del ljudstva. V takratnem splošnem vročnem deliriju je bilo pa vsako opozorilo brezuspešno; za iztrenjenje je moral priti primeren trenutek.

Ta trenutek je kmalu prišel ter bolj učinkoval kakor mrzli Kneipov poliv na bolnika. Napad na Rusijo je namah spreminil položaj. Sem in tja je mogoče še ostal kdo otopel, toda, kar je glavno, ljudje so se v ogromni večini zavedli ter otresli zmote.

Danes smo toraj tudi med nami že na jasnem glede dogodkov v svetu. Ni več tiste razdvojenosti, ki je bila v prejšnjih časih. Ostalo je morda še kakšno navskrižje, nespo-rasum, ali v glavnem prevladuje danes med nami edinost kot nikoli prej. Nismo pa povsem edini v dejanjih in tudi se ne dovolj zavedamo dolžnosti, ki nam jih narekuje sedanji čas.

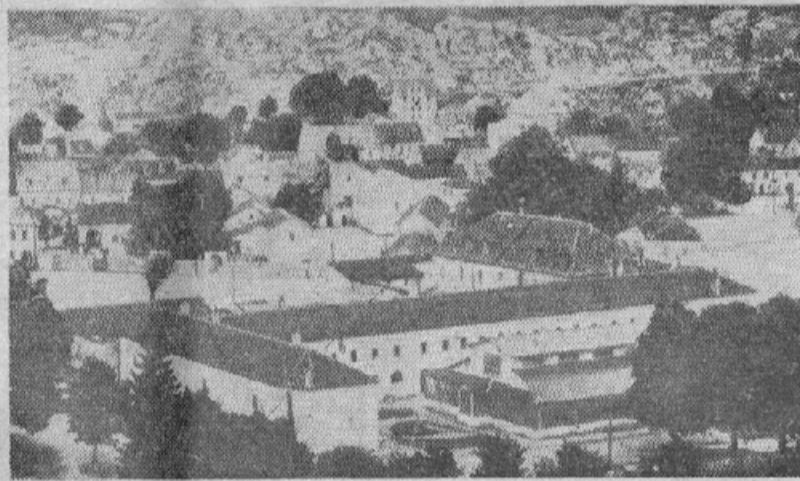
Ker je naša slovenska naselbina v Argentini v svoji ogromni večini primorska, bi morala biti naša prva dolžnost, da se v mejah, v kolikor je to nam mogoče, brigamo predvsem za usodo Primorske, naše ožje domovine. Združeni kakor en sam mož, bi morali mi slovenski izseljenci iz Goriške, Tržaške in zasedene-ga dela Notranjske, skupno z Istrani začeti živahno akcijo za osvoboditev naše ožje domovine izpod italijanskega jarma. Ta naša ožja domovina je naš dom, naša streha. Za njeno usodo se moramo brigati v prvi vrsti, ke le tako bomo mogli

Italijani pobili 50.000 Črnogorcev

Zaradi odpora, na katerega je naletela italijanska vojska v Črni gori, kjer so skoro vsi za borbo sposobni moški šli k četnikom, da branijo svojo zemljo in svojo svobodo pred tujim vpadalcem, so fašistične oblasti organizirale strahovito kazensko ekspedicijo. Tanki, letala, artiljerija in pehota so dobili nalogo, da mesta in vasi, ki so dala četnike, zrušijo do tal in da pokončajo vsako živo bitje v njih. Vojska, pod fašistično komando, je ta ukaz izvršila tako temeljito, da je tekom "kazenske ekspedicije" pokončila 50.000 črnogorskih žen, otrok in starčkov; odraslih moških, ki se skrivajo v gorovju, odkoder vodijo boj proti sovražniku, ni našla. Z vprav totalitarno krvoločnostjo so fašisti poklali nedolžne ljudi, da bi se mašče-

vali nad četniki, katerim ne morejo do živenga.

Tako javlja vest iz Londona, ki zatrjuje, da potrjujejo ta strahoviti

Cetinje, glavno mesto v Črni gori

pokolj tudi poročila iz nemških virov. Pravijo namreč, da so Nemci zagrozili srbskim generalom, ki niso hoteli voditi Nedićevih čet v boj proti četnikom, da bodo "v Srbiji naredili prav tako, kakor so storili Italijani v Črni gori".

Nad zverinskim početjem italijanske vojske se zgraža ves civilizirani svet. Ti fašistični razbojniki, ki so bili doslej tepeni povsod, kjerkoli so posegli v boj — tako v Španiji kakor v Afriki, tako v Grčiji kakor v bojih s črnogorskimi četniki — postanejo "junaki" samo tedaj, ko grejo nad neoborožene starčke, nad ženske in otroke. Zločin, ki so ga izvršili nad civilnim prebivalstvom Črne gore in s katerim so v krvoločnosti prekosili celo svoje tevtonske pajdaše, vpije do neba.

Rusi zadržali nemški naval proti Moskvi

NEMŠKA OFENZIVA OBTICALA PRI ORELU, KALININU IN MOŠAJSKU — RUSKA VLADA IN DIPLOMATSKA ZASTOPNIŠTVA SO SE PRESELILI V KUJBIŠEV — POLOŽAJ PRI LENINGRADU NESPREMENJEN — NA JUGU SO NEMCI SPET PREŠLI V NAPAD PROTI BUDJENJIJEVI VOJSKI IN ZASEDLI STALINO

Hitler je bil zbral za ofenzivo proti Moskvi ogromno vojsko in ogromne kupe vojnega materiala ter začel bitko, kakršne doslej še ni poznala zgodovina človeštva. Pred silnim pritiskom nacistične vojne mašinerije se je začela Timošenkova armada umikati in nemški generalni štab je že vrvel v svet vest, da je ruska vojska, ki je imela braniti Moskvo, popolnoma dezorganizirana in izročena na milost in nemilost nemškemu vojnemu stroju. Položaj je bil zares kritičen in v totalitarnem taboru so bili že pijani zmage. Vse je računalo, da bo Moskva padla čez dva, tri dni.

Ta predvidevanja je potrjevalo tudi dejstvo, da je ruska vlada povabila tuja diplomatska zastopništva, naj se presele v Kujbišev, kamor je tudi sama preselila osrednje državno vodstvo. V Moskvi je bilo proglašeno obsedno stanje in vpeljana smrtna kazen za vohune, saboterje ter razširjevalce vznemirljivih vesti.

Ko je bil položaj najbolj težak ter so tudi ruska poročila priznavala, da se je Nemcem posrečilo zabiti Timošenkova armada, ojačena z relikviji v obrambni pas Moskve, je zervami, nepričakovano dobro reagirala. Izvršila je celo vrsto protinapadov, ki so nemške divizije zadržali, na nekaterih mestih pa celo potisnili nazaj. Po strahovitih spopadih, ki so se odigrali pri Kalininu, Orelu, Mošajsku, Kalugi in drugod zapadno od Moskve, je nemška ofenziva obticala. Moskva še ni padla, čeprav so Nemci storili vse, da bi jo zavzeli. Nič niso gledali na žrtve. Hitler je žrtvoval, kakor računajo, vsak dan po eno divizijo z namenom, da stre ruski odpor. Da so se njegovi načerti za sedaj izjalovila, nemška ofenziva se je začela 1. oktobra. Hitler je dva dni kasneje napovedal v Berlinu "odločilne dogodke" in kakšnih deset dni kasneje je njegov glavni stan že "likvidiral" ruske divizije. Danes, ko to pišemo, smo že 23. oktobra in "odločilni dogodki" še niso nastopili, marveč celo izgleda, da so "likvidirane" Timošenkove divizije likvidirale nemško ofenzivo.

Seveda pa je še prezgodaj za slavo-speve. Nikakor ni verjetno, da bo Hitler pred Moskvo tako brž popustil. On je obljubil, da bo Moskvo zavzel, in storil bo vse, da to obljubo izpolni. Sedaj najbrž v naglici zbira nove moči, ki naj zamašijo občutne vrzeli, katere so v vrstah tev-tonske armade naredili ruski topi, tanki, letala in bajonete. Poročila namreč javljajo, da so na mnogih bojiščih tla dobesedno pokrita s trupli padlih nemških vojakov. Ko bo zbral zadostno moč, bo Hitler spet poskusil srečo. Če mu znova izpodleti, ne bo nemška vojska prezimovala v Moskvi. Zima je že začela naznanjati svoj prihod.

Občudovanja vredni odpor ruskih čet pred Moskvo je sprožil v angleški javnosti novo ofenzivo za izdatnejšo pomoč Rusiji. Angleško javno mnenje se vprašuje, zakaj Anglija ne ustvari novo fronto na zapadu. Mnogi so prepričani, da bi bilo mogoče izkreati čete na pr. v Franciji in s tem prisiliti Nemce, da zmanjšajo svoj pritisk proti Rusiji. Nobenega dvoma ni, da se je angleško

vojno vodstvo bavilo s tem vprašanjem in da se z njim bavi še danes, vendar pa izgleda, da sedaj še ni pravi čas za tak poskus. Izkreiranje zadostnih čet bi zahtevalo veliko številno ladij, ki bi bile tekom prevažanja vojaštva in materiala izpostavljene ne samo napadom nemškega letalstva, marveč tudi topovom težke artiljerije, s katero so Nemci opremili obrežje Francije in drugih zasedenih dežel, kjer bi Angležji mogli poskusiti invazijo. Razumljivo je, da angleška javnost zahteva od vlade, naj "nekaj" stori, toda razumljivo je tudi, da se odgovorni možje ne morejo izpostaviti kar tako nevarnosti, da se poskus izjalovi, kar bi bilo usoden udarec za zavezniško stvar.

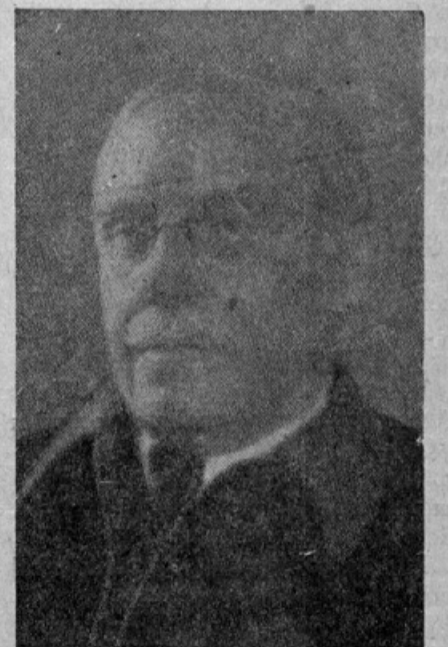
Pri Leningradu se položaj ni spremenil. Izkazalo se je, da so bile nemške vesti, ki so zagotavljale, da je to mesto v ognju in ruševinah, izmišljene. Leningrad se drži in je doslej s takim uspehom odbijal nemške napade, da je nacistična vojska sedaj tam bolj v defenzivi nego v ofenzivi.

Manj zadovoljiv položaj pa je na jugu, kjer so Nemci spet sprožili napad proti oslabiljeni Budjenjijevi armadi. Posrečilo se jim je zasesti Mariupol in tudi važno industrijsko ter prometno središče Stalino.

Dr. Mačeka hočejo "spreobrniti"

Naci-fašistično-vstaška propaganda je sprva lagala Hrvatov in svetu, da je dr. Maček pristal na "svobodno" Hrvaško, na Pavelića in totalitarizem. Iz Goebbelsove skrinjice je celo prišla vest, da je dr. Maček takoj po okupaciji Zagreba po nemških četah imel govor v radiu ter da je Hrvate pozval, naj pristanejo na cesarsko-kraljevega Kva-ternika in marsejskega Pavelića. Vse to so bile gole laži. Dr. Maček, vodja hrvaške kmečke stranke in

torej pravi zastopnik Hrvatov, se ni vklonil totalitarizmu. Ker ni mogel slediti jugoslovanski vladi v izgnanstvo, se je umaknil, na svoje posestvo v Kupincu in čakal, kaj bo. Najprej so prišla Pavelićeva vabila, naj bi dr. Maček vstopil v vsta-

ško "vlado". Dr. Maček jih je odbil. Potem so vabila spet prihajala, spremljana od zmerom hujših groženj. Dr. Maček jih je odbijal. Sedaj pa je končno prišla vstaška banda in na ukaz Gestapo-a odvedla dr. Mačeka neznanu kam. Fašistični in nacistični listi poročajo, da je bil dr. Maček v zvezi z osebami, ki imajo opravka "s sovražnim inozemstvom", in da je bil zato postavljen pod policijsko nadzorstvo, katerega namen je "rešiti ga vpliva državi sovražnih elementov". Dr. Mačeka hočejo torej "spreobrniti". Ali uporabljajo tudi proti njemu metodo, ki si jo je izmislila nacistična tajna policija v Schuschniggovem slučaju? Ali igrajo dr. Mačeku noč in dan gramofonsko ploščo s tistim Pavelićevim govorom, ki ga imajo Zagrebčani že polne želodec?

Vesti iz organizacij

Prireditve paternalne mladine

V NEDELJO 26. T. M. se bo vršila v Armenski dvorani, ulica Acevedo 1353 velika prireditve paternalnih šolarjev.

Če pomislimo kaj se dogaja v naši stari domovini, ko hoče zakleti sovražnik našega naroda in vsega slovanstva ta narod uničiti in napraviti iz njega ubogljivo rajo hlapcev in dekel, tedaj se moramo zavedati kakšnega pomena je naša šola.

Vzdrževanje šole pa je zvezano z velikimi stroški in dejanskimi žrtvami. Mnogi, žal premnogi se pa ne zavedajo ne važnosti šole, ne žrtev, ki jih nekateri doprinašajo, da šola zamore vršiti svoje delo.

Zato vsi rojaki in rojakinje, ki ljubite svobodo in nočete, da bi na-

društvene izkaznice, (karnete) radi česar se opozarja članstvo, da se zglasijo pri tovarišici tajnici Vidi Kjuder ter prinese majhno sličico, ki je zato potrebna.

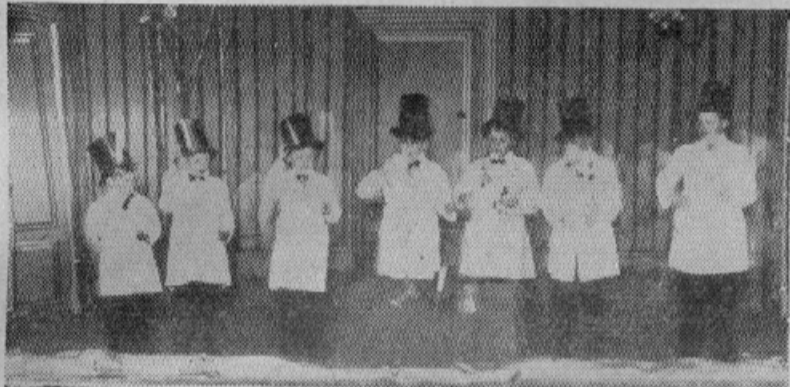
Domača zabava Slovenskega doma

SLOVENSKI DOM bo priredil v nedeljo 16. novembra popoldne domačo zabavo, v svojih prostorih ulica Gral. César Díaz 1657.

Podalo se bo majhno igro in parpevske točke.

Darujte za srečkanje

Na mladinski prireditvi, ki jo bo imela 26. oktobra Slovenska šola s Paternala v Armenski dvorani ulice Acevedo 1353 in za katero vlada

S prireditve naših šolarjev

ša govornica izginila, podprite našo šolo. Prihitite tudi na prireditve naših šolarjev, saj boste imeli poleg moralne zadovoljnosti tudi lep užitek, ker vam bo naša šolska mladina pokazala prav prijetne reči.

Naznanilo članstvu

Članstvu Slovenskega Doma se sporoča, da si je društvo nabavilo

veliko zanimanje tudi izven Buenos Airesa, bo tudi bogat srečolov.

Ker so tedaj stroški za vzdrževanje šole veliki, dohodki pa majhni, zato je potrebno, da jo poskušamo čim bolj podpirati. In precej se pridobi ravno s srečolovom, če ni treba dobitkov kupiti.

Imamo že nekaj prav vrednostnih dobitkov, med temi fin nov radio, a jih je treba ševaliko.

Jugoslovensko Centralno Šolsko Udruženje

Slovenska šola na Paternalu

bo imela v

NEDELJO 26. OKTOBRA, točno ob 4.30 uri popoldne,

v Armenski dvorani, ulica ACEVEDO 1353

VELIKO ŠOLSKO PRIREDITEV

S SLEDEČIM SPOREDOM:

- 1) Pozdrav: Ida Pečenko.
- 2) Rajalni nastop: izvaja otroški vrtec.
- 3) Pericón, narodni ples: izvaja višja skupina.
- 4) Pomlad, deklamacija: otroški vrtec.
- 5) Balet: Lidija Gabrovec od otroškega vrta.
- 6) Sarafan, dvospev: izvajata Anica Lakner in Ida Pečenko.
- 7) Ciciban in čebelica: izvaja otroški vrtec.
- 8) Gavote, ples: izvajata Irena Vidmar in Marica Giacomelli.
- 9) Neodrešena domovina: dekl. Irena Vidmar.
- 10) Domovini: dekl. Lakner Milka.
- 11) "Narobe svet", kuplet, poje Oskar Živec.
- 12) "Kolo", izvaja višja skupina.

Med sporedom bosta Zofka Suličeva in Marija Trebšetova peli "Pri oknu", "Ne plakaj" in "Doma".

Mešan zbor "Slovenskega doma" bo pa zapel "Pozdrav domovini" in "Knezov zet".

Vse plesne in pevske točke bo na glasovir spremljala Marica Mavčeva, na gosli pa Ciril Kren.

PO SPOREDU SREČKANJE IN PLES SVIRAL BO "SLOVENSKI ORKESTER"

ROJAKI, ROJAKINJE! Dolžnost vaša je, da pridete na to prireditve, da s svojo navzočnostjo podprete v teh za naš narod tako žalostnih časih, slovensko šolo.

ODBOR

Ulica Acevedo, v kateri se nahajajo armenska dvorana, je na višini 4800 ulice Córdoba (prej Rivera) ter dve kvadri od Canninga. — V bližini Acevedo vozijo razna prometna sredstva.

Zato se odbor tem potom obrača do vseh rojakov in rojakinj, ki imajo srce za našo mladino in žele, da bi naši otroci govorili tudi naš jezik, srce za našo mladino in žele, da bi blagovolili pokloniti kak dar, bodisi naravnost v dobitkih ali pa v denarju, kakor jim je pač prikladno. Nekateri so to že storili, pričakujemo pa še od drugih.

Dobitka, oziroma denar je dostaviti po možnosti v šolo, ulica Paz Soldan 4924 na Paternalu.

Darujte za Slovensko šolo!

Proslava 1. Decembra

Jugoslovenska narodna obrana bo letos priredila proslavo našega narodnega praznika ter se bo ista vršila v bosoto 29. novembra ob 9 uri zvečer, v dvorani "Unión Tranviarios", ulica Moreno 2967 (tri kvadre od Plaza Once).

Opozarja se vsa naša društva že sedaj na to prireditve.

JUGOSLOVANSKA RADIO URA

Naši izseljenci morejo poslušati jugoslovensko radio uro vsako soboto od 6 ure 45 minut do 7 in 1/4 na postajo L R 2 Radio Prieto.

Rojaki in rojakinje, poslušajte to našo radio uro, kjer boste uživali naše narodne pesmi in zvedeli tudi kaj iz našega narodnega življenja.

Jugoslovensko državljanstvo za prostovoljce

Kralj Peter II. je objavil dne 26. maja t. l., na predlog notranjega ministra in po zaslišanju ministrskega sveta, sledeči zakonski sklep:

Čl. 1. — Vsak Hrvat in Slovenec, tuji državljan, ki kot podanik sovražnih držav prostovoljno vstopi v vojsko Kraljevine Jugoslavije in položi prisego zvestobe kralju, pridobi s tem jugoslovensko državljanstvo.

Čl. 2. — Na take prostovoljce se razširja veljavnost vseh predpisov Zakona o ustrojstvu vojske in mornarice, o vojnih invalidih, kakor tudi vsi predpisi glede prostovoljcev.

Čl. 3. — Vprašanje občinske pripadnosti državljan, ki je pridobil državljanstvo na način predviden v čl. 1 tega ukrepa, se bo rešilo s posebno uredbo ministra notranjih zadev oziroma bana Hrvaške banovine.

Čl. 3. — O pridobljenem državljanstvu izdaja izpričevalo minister notranjih zadev, oziroma ban Hrvaške banovine, na podlagi sporočila ministra vojske in mornarice o vstopu v vojsko.

POSLUŽUJTE SE PODJETI, KI OGLASUJEJO V NAŠEM LISTU!

SLOVENSKI ORKESTER

Se priporoča društvom in zasebnikom za igranje na prireditvah, domačih zabavah oziroma ob priliki porok ali drugih domačih slavnosti. deča naslova: Calle Cortina 2748 (Villa Devoto) ali pa Bolivia 4460, U. T. 50-2153.

Krojačnica

Izdelujem obleke po najnovejši modi. — Cene zmerne.

Rojakom se priporoča

Peter Capuder

Rio Bamba 879, Bs. Aires

Slovenska književnost

Do začetka novega veka Slovenci nismo imeli svojih tiskanih knjig. Iz dobe srednjega veka (X. stol.) so se nam ohranili znameniti brižinski spomeniki, ki so sploh najstarejši ohranjeni slovenski tekst, pisan z latinico. Iz poznejših stoletij nam je ohranjenih še nekaj drugih slovenskih rokopisov (n. pr. čedadski, celovski, siški, kranjski in dr.).

Najdragocenejše, kar imamo Slovenci iz poznega srednjega veka, je pa naša narodna pesem. Iz naše zgodovine je razumljivo, da se pripovedno pesništvo ni moglo više dvigniti, temveč je ohranilo le bolj lokalno značaj, zato se je pa tem bolj razvila naša narodna lirika, ki je morda ena najlepših v Evropi. Mnogovrstna po vsebini in obliki poje o radosti in o bolesti našega človeka, o ljubezni, o zakonu, o družini, o polju, o rožah, o vinu, o smrti, o Bogu itd. Celu vojaške pesmi imajo skoro vse liričen značaj.

Književnost v pravem pomenu besede se je pa začela pri Slovencih šele ali že v začetku novega veka. Rodila jo je reformacija, ki je povzročila pri Slovencih živahno duhovno valovanje. Uvedla je v bogoslužje narodni jezik in s tem tudi potrebo po domači knjigi. Tej potrebi je prvi zadostil Primož Trubar, izprva katoliški duhovnik, pozneje pa najodličnejši protestantski pridigar in organizator, ki je izdal l. 1551. prvi dve slovenski tiskani knjigi (abecednik in katekizem), za njima pa še dolgo vrsto drugih. Njegovega zgledu je kmalu sledilo še več protestantskih pisateljev, izmed katerih sta najvažnejša A. Bohorič, ki je izdal l. 1584. prvo slovensko slovnico, ter J. Dalmatin, ki je izdal istega leta slovenski prevod celotnega sv. pisma, največji proizvod književnega dela slovenskih reformatorjev.

Katoliška protireformacija je že proti koncu XVI. stol. zatrla to živahno protestantsko delovanje

ter ga deloma nadomestila z lastnim. Duša teh prizadevanj je bil ljubljanski škof T. Hren (1560—1630), kateremu je stal ob strani jezuit J. Čaudek. Ta dva in njihju nasledniki (Schönleben, M. Kastelic, Janez Krstnik od Sv. Križa, Hipolit, Rogerij in dr.), sami svetni in redovni duhovniki, so skrbeli v XVII. stol. in v prvi polovici XVIII. stol. za najnujnejši cerkveni književni repertorij. Mimogrede iz te dobe je omeniti še delo velikega zgodovinarja J. V. Valvasorja.

Iz nekakega mrtvila, ki je nastalo v dobi protireformacije, je vzbudila našo književnost šele prosvitljena doba v drugi polovici XVIII. stol. Ta je rodila še potrebo po šolskem repertoriju in vzbudila prve pojave narodne zavesti ter s tem v zvezi tudi začetke proučevanja narodnega jezika in preteklosti. Razgibal je književno delovanje te dobe avguštinec Marko Pohlina (1735—1901). Ta je pisal abecednike, slovnico, slovar, računice itd, a njegov tovariš D. Dey je izdal še prvo zbirko slovenskega posvetnega pesništva "Pisanice". Središče vsega tega dela je bila Ljubljana, kjer so osnovali nekateri posvetni in duhovski prosvitljalci (Japelj, Kumerdej i. dr.) učeno društvo, nekako akademijo. To je dalo pobudo še za vrsto praktičnih in gospodarskih knjig. Vzporedno so pa pričele orati slovensko knjižno ledino že tudi obmejne slovenske dežele (na Primorskem Stanič, na Koroškem Gutschmann, na Štajerskem Hasl, Volkmer i. dr., v Prekmurju po M. Küzmics).

(Nadaljevanje prihodnjič)

Ali si že član Jugoslovenske Narodne Obrane? Ako še nisi, vpiši se!

Poziv jugoslovenskim vojnim obveznikom

Poslaništvo Kraljevine Jugoslavije poziva, v skladu z novo naredbo Kraljevske vlade, vse Jugoslovane, vojne obveznike, v starosti od 18 do 50 (PEDESET) let, torej vse rojene med 1891 in 1923, da se takoj javijo poslaništvu, osebno ali pismeno, in sporoče svoj sedanji naslov.

Buenos Aires, 12. septembra 1941.

Kralj. Poslanik:

Dr. IZIDOR CANKAR, l. r.

Slovenci doma in po svetu

VESTI IZ ZASUŽNJENEGA OZEMLJA

Zgovorna slika

Buenosaireski nacistični dnevnik je prinesel sliko hrvaške izlozbe na dunajskem jesenskem sejmu. Kar najbolj pada v oči, je ogromna, vsaj štiri metre visoka doprsna slika "poglavnika" Pavelića. Nobenega dvoma ni, da slika predstavlja tisti "proizvod" Hrvaške, katerega bi se Hrvatje najraje iznebili.

"Poslednje" svarilo

Vstaške oblasti v Sarajevu so objavile "poslednje" svarilo, naslovljeno na prebivalstvo petih bosanskih srezov. "Zapeljanina ljudem", ki so se "pod vplivom komunističnih hujšakcev" zatekli v gozdove, dajejo pet dni časa za to, da položijo orožje in se vrnejo na svoje domove. Tistim, ki tega ne store, grozijo vstati s hudimi kaznimi. Takih "poslednjih" svaril so vstasi objavili že mnogo, in imela so zmerom isti učinek: število "od komunistov nahujškanih", ki se z orožjem v roki bore proti sovražnikom, kateri so vdrli na zemljo, ki ni njihova, in proti izdajalcem, ki jim za Judeževе groše služijo, narašča bolj in bolj, kakor sedaj priznavajo tudi nacistični in fašistični tiskovni uradi.

Vroča tla

Vroča tla so našli Italijani v Črni gori. Črnogorcev ni mnogo, a so hrabri: njihova zemlja ni bogata, ljubijo jo pa prav tako gorko kakor svobodo, brez katere ne morejo živeti. Povsem naravno je torej, da so se dvignili proti Italijanom, ki so prišli v deželo, da bodo črnogorce zaslužili. Bijejo se hudi boji in, po vesteh iz Londona, je tekom zadnjih par tednov padlo več ko 1.000 italijanskih vojakov samo v Črni gori.

Angleški glas o dogodkih v Jugoslaviji

Angleški obveščevalni urad "Exchange Telegraph" je posnel iz raznih evropskih virov poročila o čet niških bojih v Jugoslaviji, katera vodijo do zaključka, da je Jugoslavija prelila doslej več krvi nego Velika Britanija od začetka vojne dalje. Vkljub strahovitim represalijam Nemcev, ki skoro vsak dan streljajo talce, med njimi tudi ženske, se vstaške čete množijo tako, da v Berlinu neprikrito govore o "izredno resnem položaju v Srbiji in na Hrvaškem".

ALI SI ŽE PRIDOBIL NOVEGA NAROČNIKA?

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost, razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznane specialista za navedene bolezni **Dr. A. AZAGUIRE.**

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, jetrah, želodcu, živčevju, glavobol in revmatizem.

Ženske bolezni.

Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu **Dr. I. Raffo.**

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLEJNJE.

Zdravniški pregled \$ 3.—

Sprejemamo: od 9—12; pop. od 15—21. — Ob nedeljah in praznikih od 9—12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 900)

Streljanja v Dalmaciji

Vojaška sodišča v Splitu in Šibeniku so obsodila na smrt 18 "komunistov" od tridesetorice obtoženih. Smrtne obsodbe so bile takoj izvršene. Obsojenci so baje delali sabotažo in "komunistično" propagando.

200 talcev ustreljenih v Beogradu

V Beogradu je bil proti dvema nemškima vojakoma izvršen napad. Za kazen so nemške oblasti dale ustreliti 200 talcev. Tako poročajo iz Budimpešte. Vkljub takim zverinskim represalijam nemških okupacijskih oblasti, po katerih niso segale niti vojske tistih zavojevalcev, ki jih prednacistična zgodovina označuje kot "divje barbarske horde", se četništvo širi bolj in bolj, ker se vrste borcev za svobodo množijo stalno z brati, sinovi, prijatelji in sorodniki nedolžnih talcev, nad katerimi izlivajo tevtonci svoj bes.

MIROSLAV KRLEŽA UMORJEN

Slavonic Bulletin iz New Yorka poroča, da je bil Miroslav Krleža, najpopularnejši hrvaški pesnik, dramatik in pisatelj — umorjen v zagrebškem zaporu. Star je bil okrog 48 let.

Po drugih vesteh, pa se je Krleža radi vednega zasliševanja in trpinčenja omražil um in se nahaja nekje v norišnici.

Bulletin ima tudi vest iz Neapla glede dr. Mačeka, o katerem pravi, da je zaprt v Celoveu na Koroškem. Z njim vred v istem koncentracijskem taborišču so dr. Andrija Štampar, Avgust Košutić in Hugo Verk iz Zagreba.

NA HRVAŠKEM PRIMANJKUJE MESA

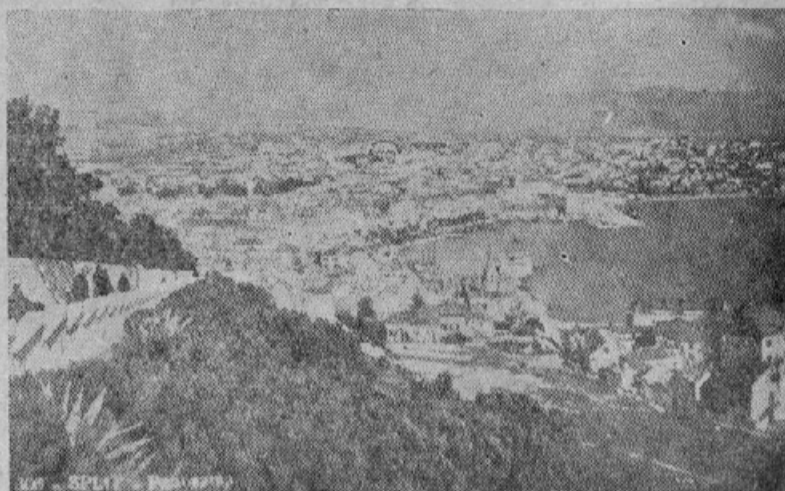
Slavonic Bulletin poroča na podlagi informacij iz Budimpešte, da je na Hrvaškem pričelo primanjko vati mesa. Zaloga kladne živine je padla 30% v Zagorju, 20% v Sremu in 40% v Bosni in Dalmaciji. Veliko pomanjkanje mesa je tudi v Beogradu.

SMRTNA KAZEN ZA POSLUŠALCE RADIA IZ INOZEMSTVA

Po zgledu nacijske odredbe za Beograd in druge kraje, ki so zasedeni od Nemcev, je tudi vlada odvisne Hrvaške odredila smrtno kazn za vsakogar, ki bi imel radioprijemnik brez dovoljenja in bi poslušal radijske vesti iz inozemstva ne glede na to, če bi potem te novice širil med sosedi ali ne. — Vlada "neodvisne" Hrvaške je dala postaviti na javnih prostorih zvočnike, iz katerih vsak čas kriči njena, nemška in italijanska propaganda, ampak Hrvatje kartko malo nočejo poslušati teh zvočnikov.

TUDI FONOGRAFSKE PLOŠČE PREPOVEDANE

Ker se je doslej neprestano dogajalo, kakor po dogovoru, da so v stanovanjih, gostilnah ali na privatnih sestankih v "neodvisni" Hrvaški igrali fonografske plošče, na katerih so rodoljubne pesmi in stare koračnice, je sedaj prišla odredba, da mora vsakdo prinesiti v dolo-

Split v Dalmaciji, kjer je bilo pred dnevi ustreljenih mnogo "komunistov". Danes smatrajo v Jugoslaviji Nemci in Italijani vse, ki se jim nočejo podvreči za — komuniste.

čenem času vse fonografske plošče na cenzuro. Le take plošče, ki so čisto nedolžne in brez pomena, se vrnijo lastnikom, vse druge so pa zaplenjene in uničene. Tako na primer se plenijo stare pesmi in koračnice iz znanega ilirskega gibanja pred sto leti!

NAGLA SMRT JUGOSLOVANSKEGA POSLANIKA

V Ženevi, kamor se je podal, ko je moral zapustiti Rim, je nenadoma umrl bivši jugoslovanski poslanik pri Kvirinalu Nastko Kristić Vasović.

ZAGREB SE JE ODZVAL POZIVU IZ MOSKVE

Na radijski apel iz Moskve ob priliki vseslovenskega kongresa tamkaj, naj vsi Slovani vstanejo in podprejo Rusijo v današnji borbi z nacizmom, so se v Zagrebu pojavili številni lepaki z besedilom tega apela, kakor se glasi vest, katero je prejel Jugoslovanski Kurir. Stene hiš v vseh glavnih ulicah so bile ozaljšane s temi lepaki, ki so bili dobro izdelani. Paveličevi policisti so kot besni trgali lepake in takoj je bilo prijetih 300 oseb, ki so na sumu, da so jih nalepile. Potrdilo o tem dogodku je prišlo v Moskvo že 23. avgusta, nakar je moskovski radio sporočil to svetu.

MAČKOVA STRANKA POZVALA NAROD NA ODPOR

Po nasilnem razpustu hrvaških političnih strank, ki se niso hotele

pridružiti Paveličevi teroristični stranki "ustašev", so glavni zaupniki hrvaške kmetske stranke, ki so še pri življenju, sklicali tajni sestanek, nakar je bil razširjen poziv na ves hrvaški narod, naj nasilstvom nemške soldateske in Paveličevih žandarjev odgovarja s silo. Poziv je bil datiran v Banjaluki, kjer se je moral vršiti tajni sestanek. Mač-

ŽALOSTNA SMRT DVEH PRIMORSKIH MLADENIČEV

Vladimir Kerševan in Slavko Birsa sta šla v bližnjo Vipavo z dinamitom loviti ribe. Ko sta bila že ob vodi in pripravljala dinamit, da ga vržeta v vodo, jima je ta v roki eksplodiral ter oba tako razmesaril, da sta bila takoj na mestu mrtva.

Iz katere vasi sta bila imenovana mladeniča, poročilo ne pove.

ZELEZNIŠKA NESREČA

Na progi Trst—Pula se je zgodila velika železniška nesreča. Dva vlaka, menda eden osebni, drugi pa tovorni, sta trčila skupaj ter je bilo pri tem mnogo vagonov popolnoma razbitih, radi česar je bilo veliko število potnikov ubitih, kakor tudi mnogo težko in lahko ranjenih.

Italijanske oblasti pripisujejo nesrečo sabotaži, ki se v naših krajih vedno bolj širi.

LISTI V LJUBLJANI MORAJO PISATI ITALIJANSKI

Slovenski listi, ki se izhajajo v Ljubljani, morajo objaviti v italijanski in zraven je slovenski prevod. jansčini vse vesti, ki se tičejo Italije. Dalje imajo slovenski listi posebno kolono za učenje svojih čitateljev italijanskega jezika.

Hud boj med četniki in Nemci pri Kranju v Sloveniji

Tudi v Sloveniji se borci pridno gibljejo. V bližini mesta Kranja na Gorenjskem se je pred kratkim vršil hud boj med četo naših narodnih

Sabac, mesto oddaljeno 35 milj zapadno od Beograda, ki so ga pred nekaj dnevi napadli četniki pod poveljstvom hčerke bivšega tamošnjega odvetnika

kupacijo te afriške dežele po Angležih, zdaj sestavili svoji dve vojaški diviziji, kateri se pridružita angleški armadi na bližnjem in srednjem vzhodu. Ko so angleške čete lansko zimo zasedle Abesinijo, so se slovenski vojaki v italijanski armadi pridružili Angležem. Isto so menda storili slovenski civilisti v Abesiniji, ki so jih italijanski fašisti naselili tamkaj.

borcev in Nemci. Četniki so namreč nanagloma pridrli z bližnjih hribov v nižavo, kjer se je nahajala nemška posadka in jo napadli. Pri tem napadu je bilo kakih trideset Nemcev ubitih in precejšnje število pa ranjenih.

Po izvršenem napadu so se četniki potegnili nazaj v hribe.

ZELEZNIŠKA PROGA PRESEKANA

Slovenski četniki so železniško progo Trst—Dunaj na štirinajstih mestih pretrgali, radi česar je bil za več dni pretrgan vsak železniški promet na tej progi.

Slovenski stavbenik

Za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja

FRANCA KLANJSEK
Marcos Sastre 4363

Villa Devoto U. T. 50 - 0277

Trgovina čevljev

BELTRAM

Vsakovrstna izbira čevljev in copat.

Dto. Alvarez 2288 — Paternal Buenos Aires

TRGOVINA JESTVIN
"Bela Ljubljana"

IVAN MOČNIK
Sapaleri 2700 na Paternalu U. T. 59 - 0467

Se priporoča rojakom.

Krojačnica "Gorica"
Franc Leban

WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

FOTOGRAFIJA
"LA MODERNA"

VELIK POPUST PRI FOTOGRAFIRANJU

Ne pozabite

FOTO "LA MODERNA" S. SASLAVSKY

Av. SAN MARTIN 2579
Telefon: 59-0522 - Bs. Aires

Ana Chrpova
Slov. babica

dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z večletno prakso v praški porodnišnici ter v tuk. holnici "Rawson", se priporoča vsem Slovenkam. Sprejema penzionistke iz mesta in z dežele v popolno oskrbo. Cene izredno nizke. Postrežba prvovrstna.

ENTRE RIOS 621

U. T. 38, Mayo 8182

Le malo Slovincem se je posrečilo ubežati pred nacisti

Pismo dr. Kuharja, ki ga je poslal Leonu Zakrajšku (Iz chicaska "Prosvete")

Podpisani je prejel od svojega prijatelja dr. Alojzija Kuharja, znanega slovenskega časnikarja in strokovnjaka v mednarodni politiki, sledeče pismo iz Južne Afrike:

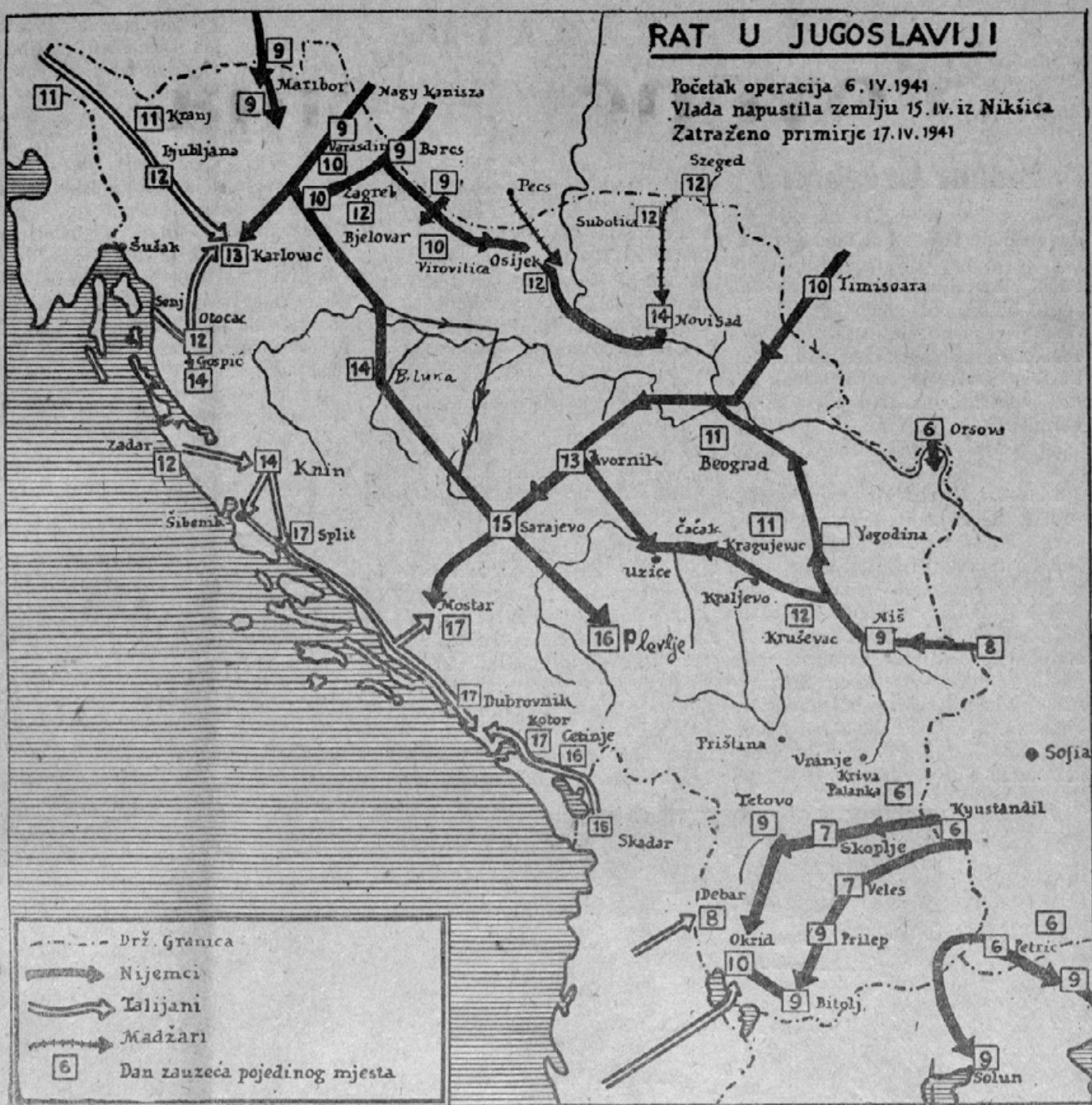
Pišem Vam iz Južne Afrike, kamor sem dospel po nad trimesečnem potovanju tja in sem. Doživel sem marsikaj. Upam, da bo to pismo dospelo do vas. Najbrže bo to prvo pismo, ki ga boste prejeli od svojih prijateljev v Sloveniji po zlomu Jugoslavije.

Drago mi Ljubljano, dom, in vse drugo sem zapustil 1. aprila ter odšel v Beograd. Bila sva dva, ki sva bila izbrana od naše politične stranke, da greva v inozemstvo. Eden je bil g. Franc Gabrovšek, ravnatelj Zadrufne zveze, a drugi jaz. Dali so

lunu. Po petih dneh smo srečno dospeli v Atene, dočim navadno vzame vlak iz Ljubljane do Aten samo 34 ur. V Atenah smo imeli zračne napade vsako noč, a smo se jih kmalu privadili. Nato nas je vzel seboj angleški konvoj, katerega je spremljalo 5 rušileev in ena križarka, ter nas srečno pripeljal v Egipt.

Nemci so hoteli napasti naše parnike še predno smo zapustili grško pristanišče in Italijani so vrgli nekaj bomb iz "varne višine" v bližini otoka Krete. Uspeha pa niso imeli niti prvi, niti drugi. Junaško obnašanje angleških vojnih ladij je nudilo veličasten prizor nam vsem in na ta način smo dobili najboljše zagotovilo, da bomo pod angleškim vodstvom zopet dobili svobodo in sicer prej kakor smo mogli pričakovati.

V Egiptu smo čakali na prihod naše vlade, ki je v nekaj dneh res

Od vseh strani, kakor hijene so napadli našo državo. Slika nam prikazuje potek vojne proti Jugoslaviji. Številke pomenijo dneve v mesecu aprilu in označujejo dan zasedbe dotičnega kraja po tuji vojski

Kragujevac. V bližini tega mesta so četniki napadli vlak, ki je vozil nemške čete ter je bilo pri tem ubitih okrog 50 Nemcev.

nama polno pooblastilo, da govoriva v imenu stranke in naroda doma. Najin cilj je bila Anglija in Združene države, kjer se bo prej ali slej odločala usoda tudi slovenskega naroda. Iz Beograda sva mogla v Atene odpotovati zvečer na 4. aprila. Z nama je bila družina ministra Kreka. Vlak pa je tako počasi vozil, da smo dobili prve bombe na naš vlak eno postajo pred Skopljem. To je bilo v nedeljo 6. aprila. Tedaj nam je bilo jasno, da se je vojna pričela. Tri osebe so bile ubite in 4 ranjene. Nekaj ur pozneje so nas močno bombardirali v Skoplju, ko se je 24 nemških bombnikov spustilo nizko nad mesto ter ga obsipalo z bombami. Ta napad smo srečno prestali. Nato smo lezli proti jugu z vojaškim vlakom ter eno noč prebili v starih vojnih utrdbah iz leta 1016 v Djevdjeliji, med tem ko je bitka divjala samo 50 milj stran v bolgarskih gorah. Naslednji dan smo imeli srečo, da smo dobili vojaški vlak na Solun, katerega smo zapustili takoj naslednje jutro, kar je bilo samo nekaj ur, predno so se pričeli nemški tanki valiti proti So-

dospela iz Jugoslavije po zraku. Mi smo se pridružili ministrom ter šli z njimi v Jeruzalem, kjer smo vsega skupaj ostali 6 tednov. Od tam so nas Angleži odpeljali skozi Rdeče morje in naprej doli v Južno Afriko, od koder vam pišem to pismo na na predvečer svojega odhoda na Anglesko.

Dalje vam sporočam, da se je jako malo Slovincem rešilo iz Jugoslavije. Ti so: Minister dr. Miha Krek, ki je po smrti dr. Kulovec, katerega je ubila ena med prvimi bombami, vrženimi na Beograd, postal voditelj Slovincem, 2. minister Franc Snaj, 3. Franc Gabrovšek, duhovnik in ravnatelj Zadrufne zveze ter bivši član parlamenta, 4. dr. Furlan, univerzitetni profesor in zastopnik liberalnega mišljenja, 5. dr. Marija Čok, primorski Slovenec in zastopnik liberalnega mišljenja, 6. profesor Rudolf, ki zastopa liberalno mišljenje, 7. g. Milan Rybar, brat poslaniškega svetnika v Washingtonu dr. Rybara, in 8. moja malenkost. Torej vseh skupaj osem Slovincem, od katerih smo vsi pripravljeni za svoj narod storiti vse, kar je v naših močeh. Račnati pa moramo tudi na našega poslanika v Argentini, dr. Izidorja Cankarja, ter na rojaka Mermoljo v Vichyju na Francoskem, kakor tudi na polkovnika Stropnika, kateri je ostal na Srednjem vzhodu. Naše vojske se je jako malo rešilo. Izvzemši nekaj častnikov nimamo nobene voj-

ske v inozemstvu. Od zračne vojske imamo samo par častnikov-pilotov, med katerimi je tudi nekaj odličnih Slovincem. Naša mornarica se ni mogla rešiti. Le nekaj edinic se je rešilo pod vodstvom slovenskih častnikov, med katerimi sta kapitan Kren in poročnik Grošelj najodličnejša pojava. To je približno vse, kar je moglo ubežati pred Hitlerjevimi peklom.

Pod vodstvom ministra dr. Kreka se je takoj ustanovil med nami Slov. narodni odbor in to z namenom, da bo zastopal slovenske zahteve v Londonu in Zedinjenih državah. V slednjih se bo to seveda vršilo sporazumno s tamkajšnjimi Slovincem. Med prvimi čini tega Slovenskega narodnega odbora je bil razglas: Vsem Slovincem, izdan na Belo nedeljo 1941, s podpisi: dr. Miha Krek, Franc Snaj, Franc Gabrovšek, dr. Alojzij Kuhar.

Dalje je ta narodni odbor sestavil zahteve Slovincem v posebnem memorandumu, ki je bil poslan na razne naslove v Ameriki že pred nekaj tedni, a bojim se, da ta pošta do časa, ko to pišem, še ni zapustila Evrope.

Naravno je, da hočemo mi zastaviti vse svoje sile v korist slovenske stvari in zato smo sklenili, da sile, kolikor jih imamo, razdelimo takole: Minister Snaj bo v kratkem odšel v Zedinjene države skupno z misijo jugoslovanskih ministrov, v kateri bo tudi hrvaški ban

g. Ivan Šubašič, bivši ministrski predsednik Bogoljub Jevtić, voditelj Sibov, ter dalje hrvatski minister Kosanović in srbski minister dr. Marković. Gabrovšek in profesor dr. Furlan pa prideta tja kakor hitro bo mogoče. Voditelj Slovincem dr. Krek in jaz pa sva določena za London. Čok, Rudolf in Ribar pa ostanejo na Srednjem vzhodu radi posebne mislje...

Ker se o teh naših rojakih in voditeljih slovenskega naroda do sedaj ni skoraj še nič poročalo, zlasti se pa ni poročalo o njihovem delu in njihovih ciljih, se mi zdi potrebno, da objavim to pismo in da se tako razčisti megla, ki je vse te mesece obdajala te naše može.

Leo Zakrajšek

pa dve Slovenki, mati in njena petubiti trije Slovenci, v Pennsylvaniji letna hčerka, obe iz Milwaukeeja.

Žrtve avtuh nesreč v Clevelandu so: Jerry Čadež, star 46 let in Franc Urbančič, star 42 let, ki sta se vozila skupaj zadnjo nedeljo in ko sta hotela prekoračiti železniško progo, je treščil v avto vlak in ga zmečkal. Čadež je bil mrtev na mestu, Urbančič je pa umrl nekaj časa kasneje v bolnišnici. — Istega dne je avto do smrti povozil rojaka Antona Gačnika, starega 50 let, ki je zadnjih 10 let delal na farmi blizu Madisona. O. Doma je bil od Velikih Lašč na Dolenjskem.

Dve nesrečni Slovenki pa sta bili Marija Bismarek in njena petletna hčerka Ivana. Marija, stara 34 let in rojena v Milwaukeeju, se je odpeljala s svojimi tremi hčerkami z avtom v Washington, D. C., kjer je njen mož Ivan uposlen v vladni knjigovoznici. Na povratku domov dne 26. avgusta je bila v bližini Somerseta, Pa., kolizija z drugim vozilom in Marija Bismarek ter njena hčerka Ivana sta bili na mestu mrtvi, dočim sta drugi dve hčerki ostali ranjeni v bolnišnici v Somersetu. Prevoz trupel dveh nesrečnic v Milwaukee in njun pogreb je osvrbel Ernenečev zavod. Pokojna Marija Bismarek zapuščca starše (oče se piše po priimku Zorč), dva brata in sestro.

Veliki zavod "RAMOS MEJIA" Venereas

ANALIZE urina brezplačno. Analize krvi Popolno moderno zdravljenje. SIFILIS v vseh oblikah. Popolno zdravljenje na podlagi krvne analize (914) KOŽA: Krončni izpahi, mozgički. Izpadanje las. Ultravioletni žarki. ZLATO ZILLO: zdravimo brez brez operacije in bolečin. SPOLNA ŠIBKOST: Hitra regeneracija po prof. Cicarelliju. ŽIVČNE BOLEZNI: Nevrašenija, izguba spomina in šibkost. REVMAZEM: kila, nađua, gota. Šibkost stca, zdravimo po modernem nemškem načinu. PLJUČA: Kašelj, šibka pljuča. CREVA: colitis, razširjenje, kronična zapeka. GRLO, NOS, USESA, vnetje, polipi: brez operacije in bolečin. POPOLNO OZDRAVLJENJE \$ 30.— PLAGEVANJE PO \$ 5.— NA TEDEN Naš zavod s svojimi modernimi napravami in z izvrstnimi SPHCIJALISTI je edini te vrste v Argentini. — Lečenj zajamčeno. — Ugodno tedensko in meplačevanje. OD 9—12 OB NEDELJAH OD 8—12

Rivadavia 3070 PLAZA ONCE

V DAR DOBITE

na vsakih 6 slik, ki stanejo od 3—6, lepo sliko v barvah. Odprto tudi ob nedeljah. Atelje MARKO RADALJ

Facundo Quiroga 1325 U. T. 22 - 8327 DOCK SUD

PRVOVRSTNA KROJAČNICA "LA ESTRELLA" ZA POMLADANSKE IN POLETNE OBLEKE

V ZALOGI VELIKA IZBIRA BLAGA ZNAMKE SUPERLAN

Stanislav Maurič

TRELLES 2642 — Buenos Aires U. T. 59 - 1232

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVORNEGA ZDRAVNIKA zatecite se k

Dr. A. GODEL

Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure. GOVORI SE SLOVENSKO BARTOLOME MITRE 1676

Homigón Armado - Firma de los Planos Pedro Morán 5130 Buenos Aires U. T. 50 - 5585

ZA POUK IN ZABAVO

NAŠI MOŽJE

Simon Gregorič

Slovenska pesem, ki nam je postala ščit in meč, s katerim smo branili svojo narodno posest, je čimdalje bolj odmevala proti našemu jugu, ki se je le malo oglašal ob času prvega prebujenja. Od leta 1848. se glase po Krasu pesmi Vilharjeve, ki so po svojih lahkih napetih postale narodne popevke in budnice:

Čujte gože in bregovi,
da sinovi Slave smo...

Glasovi novega življenja segajo tudi na Goriško in se razlegajo ob bregovih Soče v tihe pogorske vasi. Naša pesem se je oglašala čim dalje mogočnejše v pevskih zborih v družbah in šolah; v nji se izražajo vse naše nade in boleščine. V Gorici je nastalo novo središče naše narodne misli, ki odgovarja mehki čustvenosti našega kraškega ali goriškega ljudstva. Z visokih planin nad bregovi Soče je prišel v to prebujajočo se Gorico Simon Gregorič, da po-

vega Krna, kjer je v svojih mladih letih "črede očetove pasel". Z višav se je lepo videlo v dolino, kjer je šumela Soča, in deček se je napil in navžil lepote planinskega sveta, da mu je ostala do smrti najslajši spomin. Solnčno jasne, ko naše planine, so pesmi, kjer razodeva v pesmi to srečo svojih mladih dni:

Tam srečen pastirček sem glasno
[pojoč,

veselje srca razodeval,
poslušal je potnik po dolu gredoč,
moj drug mi je z onkraj odpeval.

Prvi pouk je dobil na Libušnjem, kjer je spoznal njegov daljni sorodnik dekan Anton Gregorič dečkovo nadarjenost in pregovoril starše, da so poslali Simona v Gorico. V Gorici je dovršil normalko in vstopil 1855 v gimnazijo, kjer mu je bil učitelj slovenščine Ivan Šolar, ki je vzbujal v mladini narodno zavest in zmisel za leposlovstvo. Ko je leta 1864. napravil z odliko maturo so

dajale ime pravega pesnika. Pomlad 1873 je bil premeščen v Rihenberg na Vipavskem, kjer pa se nikakor ni mogel udomačiti, tako da je že mislil uresničiti svojo staro namero in oditi na dunajsko vseučilišče. Vključ slabemu zdravju je vršil svoje dolžnosti in iskal uteho v pesmi. Njegov duh se je dvignil iznad soških planin in gledal na Balkan, kjer se je takrat bila osvobodilna vojska. V "Bišeru" in "Hajdukovih oporoki" opeva pesnik balkanske junake in zdi se nam, da je to on ki govori s hajduškim glavarjem:

Moj dom je lep, moj rod krepak
za robstvo ni rojen junak —

prost mora biti prost moj rod
na svoji zemlji svoj gospod...

Pritisnila je bolezen in ker ni mogel dobiti lažje službe je stopil 1881 začasno v pokoj. Naslednje leto je nastopil vikarsko službo na Gradišču pri Prvačini. Tu si je kupil vinograd, si zidal hišo, kmetoval in odklonil vse ponudbe na boljše in udobnejše službe. L. 1899. je bil stalno upokojen, a je ostal dalje na Gradišču.

Prvi zvezek njegovih pesmi — "Poezije" — je izšel 1882. leta (druga izdaja 1885), temu sta sledila še dva zvezka (1888 in 1902), četrti pa je izšel šele po pesnikovi smrti 1908. leta.

S prvim zvezkom "Poezij" je postal Gregorič na mah ljubljenec našega naroda. V par mesecih so bile "Poezije" razprodane in Levee jih je imenoval "zlato knjigo". A oglašil se je tudi oster odpor, ki se je stopnjeval in dosegel vrhunec v letih 1884 in 1885, ko je nastopil proti Gregoriču profesor goriškega bogoslovja dr. Anton Mahnič. Očital je nekaterim pesmim, da nasprotujejo krščanski veri, in jih v celoti obsojal s stališča, ali so mladini primerne. "Ta Mahničeva obsoda", pravi Anton Medved, "je bila za Gregoriča najhujši udarec, ki ga do smrti ni mogel preboleti. Dasi so se prijatelji zavzeli za pesnika in zavračali pretirane očitke Mahničeve, je to vendar bolesto vplivalo nanj in je tožil, da nima veselja do dela. V početku se je branil sam s pesmimi "V obrambo", ki kažejo njegovo močno pesniško silo, potem je pa iskal utehe v samoti.

S prvim zvezkom "Poezij" je dosegel Gregorič že vrhunec pesniškega ustvarjanja. Leta 1888 je izšel drugi zvezek njegovih pesmi, ki obsega še nekaj večno lepih njegovih pesmi iz prvih let. Na to je pesnik utihnil v javnosti. Sledila je še knjiga predsmrtnih in posmrtnih pisanj v boleznih in duševnem trpljenju. Gregorič je pesnik človeškega grja — svojega gorja. Njegovo življenje mu ni prineslo sreče, ne veselja in mira, pač pa mnogo trpljenja. In kamorkoli je pogledal, povsod je videl isto, le malokje veselje, skoraj povsod trpljenje. Žalostna usoda slovenskega naroda, dela in trpljenja polno življenje našega kmeta, je to bolesto stanje še poglobilo. Tako je Gregoričev pogled na življenje mračen, to razpoloženje ga je spremljalo vse življenje, bilo je bistvena sestavina človeka in pesnika. Njegova žalost izvira iz človeške bede.

Gregoričeve pesmi so verno zrcalo njegovih duševnih bojov. Kot misleč duh je razgledal o Bogu, človeku in življenju ter prišel kmalu do globokega svetopisemskega spoznanja: "vse je smisljivo in ničevno". Izmučen od dvomov in bojov je zapel vročo, ponižno in bolesto molitev "Človeka nikar!", ki je naletela na ostro obsodbo pri Mahniču.

A vendar ni zanikal življenja, ni se vdal brezvoljni, iskal je izhoda iz življenjskega gorja, našel ga je v

nadzemeljski sreči — na tem svetu pa v odpovedi in v delu za človeštvo: "Življenje ni praznik", življenje naj bode ti delavni dan!

"Daritev bodi ti življenje celo:
Odkločno odpovej se svoji sreči,
goreče išči drugim jo doseči,
živeti vrlji mož ne sme le za se.
Iz bratov sreče njemu sreča klije.

Delo je namen našega življenja, skrb za nesrečnega brata in sirote naša dolžnost: "Odprti sree, odprti roke, — otiraj bratovske solze, — sirotam olajšaj gorjč."

Vsak bodi sebi strogi sodnik, bližnjemu pa prijatelj. Gregorič je globoko npravstven — etičen — pesnik. To dokazuje poučna smer njegovih pesmi, njegovi nauki dejanskega krščanstva: premaguj lastno bol, lajšaj trpljenje bratovo!

Spoznanje ničevnosti tega sveta je rodilo v pesniku neutožen hrepenenje po brezskrbnih in srečnih otroških letih, ki jih tako krasno opeva v "Veselem pastirju": "— Bridkosti in boli tam nisem poznal, pojoč le sladkosti sem rasel"... neutožen hrepenenje po planinskem rajju: "Nazaj v planinski raj!"

Močno in odločno zveni v Gregoričevih pesmih ljubezen do slovenskega naroda, do slovenske zemlje. "Na potujčeni zemlji" mu sree krvavi ob spoznanju, da "naši so sami — grobovi", in čim bolj je domovina teptana in zaničevana, tem zvesteje ljubi njo, "vldvo tožno, zapuščeno". A kakor Gregoričeva bol ni samo namišljena, temveč resnična, izvirajoča iz lastnega trpljenja in iz lastnih duševnih bojov, tako je tudi njegova domovinska ljubezen globoko koreninila v njem. Tudi to je bistven del Gregoričevega človeka in poeta, ki kaže, kako tesno je bil spojen z domačo grudo, iz katere je izšel kot — kmet.

"Kmet-poet", tako se je sam imenoval in s tem točno označil svojo poezijo. Že snovi njegovih pesmi so pogostoma zajete iz kmečkega življenja. On ne opeva samo lepote gorskih vrhov, polja in vodá, zajel je snov iz kmečkega življenja samega.

"Na nebu zvezde sevajo,
na vasi fantje pevajo,
pojo glasno pojo lepó,
pri sreč pa jim je hudó."

To so naši slovenski fantje, ki gredo k vojakom. Slikal nam je kmečka dekleta: Nevesta trepeta za življenje ženina in moli k Mariji Devici, naj ga obvaruje na bojnem polju; dekle gre na sveti večer gledat v studenec podoba svojega ženina; stara in vedno nova tožba o "izgubljenem cvetu". Zapel je visoko pesem "Kmetiški hiši", ki nam je dala vse naše velike može, od tam so doma vsi pesniki-preroki, vsi boriveci za dom — "vse mati kmetiška je zibala, iz kmetških so izšli domov."

Tudi oblika, način izražanja se pogosto tesno približuje narodni pesmi in marsikatera izmed njih je že ponarodela, ne včevši onih, ki so jih peli v polminuli dobi in ki jih pojejo še danand naša mestni in vaški zbori.

Ne samo oblika in snov, celo Gregoričeve primere, značaj njegovega ustvarjanja, njegove predstave kažejo, da je bil res "kmet-poet" in po umovanju bliže kmečki duši nego razumništvu. Njegov Bog je Bog kmeta, dobroten in skrben oče, "nebeški vrtnar", ki zaliva polja, drevje, njive in trte ("Mavrica"). Ob Gregoričevih "Nevihiti" se ne čudiš njeni naravnimi veličastvenosti, ob njej trepetiš s kmetom za setev, za sadno drevje, za vinsko trto.

Gregorič je izšel iz Stritarjeve šole; pri njem se je učil uglajenosti,

stal morebiti tudi v prvih letih pod vplivom Stritarjevega svetobolja, a je kmalu našel svojo pot. Izognil se je nevarnosti, ki je pretela v posne-manju Stritarjeve lepe oblike, njegovega leporečja — njegove formalnosti — in svetobolja. V tesnem stiku z narodom je ostalo njegovo izražanje sveže in njegov pogled ni izgubil bleska krnskih gora. Stritarjevo mednarodno svetobolje je poglobil v lastno osebno gorje. Močnejše je zvenela socialna struna: skrbi in nade slovenskega kmeta. Gregoričeva pesem nam je odprla oči za naš dom, za vse, kar je naše, slovensko, in je tako odkrila prave, prvotne vire naše narodne literature in kulture.

Pesnik hoče biti pravi narodni pevec in poje v pesmi "Moje gosli":

"Čemu mi gosli, gosli zlate,
srebrne strune slonast lok,
te, slavna vila, so le zate,
ná jih nazaj iz mojih rok!

Po goslih z javorja mi segni,
po takih narod kopri,
na nje mi strune tri nategni,
domačih glasov strune tri."

Leta 1903. se je preselil iz Gradišča v Gorico, kjer je živel mirno vdan v svojo usodo. Dne 16. novembra 1906. ga je zadela kap in v soboto 24. novembra je umrl. Za dediča je določil "Šolski dom" v Gorici. Želel je, da bi bil njegov pogreb preprost, toda narod, ki je ljubil svojega pesnika, se je zbral ob njegovem mrtvaškem odru in veličasten je bil trenotek, ko mu je pevski zbor zapel njegovo "Nazaj v planinski raj", in ob spremstvu nepreglednih množic se je vračal Simon Gregorič v svoj tihi rojstni kraj, po vseh vaseh pozdravljen od hvaležnega ljudstva. Pokopali so ga na pokopališču pri Sv. Lovrenču, in že čez deset let se je izpolnilo njegovo prerokovanje, ko je nad Sočo divjala "bitva vroča". Sredi bojnih višav se sveti njegov grob skozi današnje temne čase.

"Tam spi hajduk, nevdramno spi,
a duh njegov živi, budi!"

Gregoričeva beró vsi in vsi ga razumejo. Njegove pesmi so našle pot med narod. Večina njegovih pesmi je že davno uglašanih in se mnogi pevajo po vseh slovenskih odrih, a mnoge se prepevajo tudi čisto po narodnih motivih — med delom in v raznih družbah ob raznih prilikah. Njegove večje pesmi kakor: "Oljki", "V pepelnici noči", "O nevihti", "Soči", "Slovo" in mogoče še katera, so prirejene za boljše zborne in orkester. — Njegove "Poezije", ki jih je poslala leta 1908. Mohorjeva družba v 80.000 izvodi med slovensko ljudstvo, budijo veselje in ljubezen do slovenske knjige, in tudi deklamirajo se mnogó po vseh naših odrih. V današnjih dneh, ko je svet pokopal bratoljubje in vzore, je njegova pesem bolj kot kdaj pomembna:

"Pravico v grob so devali
pri grobu jaz sem bil,
pogrebei so prepevali,
a jaz sem solze lil" — — —

Dolžnost vsakega našega človeka je, da je član J.N.O.

Slov. Babica

FILOMENA BENEŠ-BILKOVA
Diplomirana na Univerzi v Pragi in v Buenos Airesu
Ordinira od 9 zjut. do 9 zvečer
LIMA 1217 — BUENOS AIRES
U. T. 23 - Buen Orden 3389

stane najvišji glasnik naših narodnih idealov. Ob času splošnega narodnega petja, ki se je razlegalo v različnih glasovih, ubranih v eni skupni narodni misli, se je oglašil nenadoma iz solnčne Gorice in zdelo se je, da so vsi drugi peveci utihnil ali onemeli, ter poslušajo glas "goriškega slavca". Napolnil je vsa naša polja in vrtove, vse naše hiše in kočé, vse naše duše in srea s svojimi pesmimi in dotlej se ni šla preko slovenske zemlje pesem pesnika, ki bi bila tako na mah odjeknila v sreu vsega naroda. Čar in žar njegove pesmi je bil tako svetel in močan, da je prebudil iz spanja še tisoče sre, ki so bila nedostopna ali neobčutna za glasove prejšnjih naših glasnikov in buditeljev. Pod njegovo pesmijo se raztopi sleherno slovensko sree, njegova vznéšena ljubezen do teptane domovine in zatiranega naroda vžiga čuvstva in misli in čudovita melodija njegovega jezika nam zveni, kakor davno znana pesem domačega napeva. To je bila pesem naših polj in gorá, naših planin in dolin, naših logov in gajev, a obenem pesem našega hrepenenja po svobodi, naše narodne boleščine, vere v zmago pravice, upanja v bodočnost in ljubezni do rodne grude. Zato razumemo zakaj je ime Simona Gregoričeve poleg Jurčičeve najbolj priljubljeno slovensko ime.

Simon Gregorič se je rodil v vasi Vrsno pri Libušnjem na pobočju si-

izšle v Janežičevem "Glasniku" že tudi prve njegove pesmi pod skupnim naslovom "Domorodne iskričice". Že tu se glasi mlada Gregoričeva pesem, polna domovinske ljubezni, n. pr. "Dneva nam pripelji žar" in "Eno devo le bom ljubil".

Tako se je začela Gregoričeva pesniška pot med narod. Obenem je nastopil svojo težko življenjsko pot. Mikalo ga je, da bi šel na univerzo študirati klasično jezikoslovje, toda premoženjske razmere in želja staršev so njegovo namero preprečile. Vstopil je v bogoslovje in 1867 je pel na Libušnjem novo mašo.

Leto pozneje (1868) je nastopil svojo prvo službo kot kaplan v Kobaridu. Usoda ga je zanesla v domači kraj, kjer je našel družbo zvestih prijateljev, s katerimi je ustanovil čitalnico, pevski zbor in prirejal igre ter povzdignil Kobarid med najbolj zavedne kraje na Goriškem. Tu se je v polni prostosti razmahnila njegova pesniška sila. Iz tega časa izhajajo njegove nežne v naroone duhu zapete pesmi, ki so kmalu našle svojega skladatelja, ali pa se pojó prosto po narodnih napevih, n. pr. "Njega ni", "Izgubljen cvet" i dr. Ko je začel izhajati dunajski "Zvon", ga je navdušeno pozdravil in postal njegov glavni sotrudnik. Svoje ime je dolgo časa skrival pod črko "X", toda njegove pesmi so se tako razlikovale od drugih, da so takoj iz-

ROJAKI! ROJAKINJE!

Odložite v nedeljo 26. oktobra popoldne svoje opravke, ki niso nujne važnosti za drugo nedeljo ter pridite na prireditev šolske mladine, ki se bo vršila v Armenski dvorani, ulica Acevedo 1353. — Vaše mesto mora biti ta dan na tej prireditvi. To je dolžnost vsakega poštenega Slovenca in Slovenke!

